HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים ואע"ג דתנן [ב] עד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט ניחא ליה [ג] [ד] דליתעביד מצוה בממוניה והדר לזבון וליכול ואמאי קרי ליה גורן דטבלה כגורן [ה] וכמה פרס פירש ר' יוסי בר' יהודה אין פרס פחות מט"ו יום מאי משמע א"ר אבהו פרוס פלגא פלגא דמאי פלגא דהלכות פסח כי הא [ו] דתניא [ז] שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום [ח] רשב"ג אומר שתי שבתות: בן עזאי אומר בכ"ט באדר בא' בסיון: במאי קמיפלגי ר"ע ובן עזאי ר"ע סבר אדר הסמוך לניסן זימנין מלא וזימנין חסר זימנין דמיקלע ביום ל' וזימנין דמיקלע בכ"ט ומשום הכי לא קביע ליה זמן ובן עזאי סבר [ט] אדר הסמוך לניסן לעולם חסר הילכך קביע ליה זמן בכ"ט באדר באחד בסיון אייתי דלא נפישי אי אמרת ליקדים ליעשר עד דמטי רגל שלמי להו: בכ"ט באב וכו': בן עזאי לטעמיה דאמר האלולין מתעשרין בפני עצמן ולעיל מיניה ביום ל' זימנין דמחסרי ליה לאב ובעינן למיעבד הכירא בחדש יישן: ר' אלעזר ור"ש אומרים באחד בניסן בא' בסיון וכו': בא' בניסן כרשב"ג [י] דאמר ב' שבתות בא' בסיון דראמרן בכ"ט באלול רבי אלעזר ור' שמעון לטעמייהו [כ] דאמרי בא' בתשרי ר"ה למעשר בהמה: ולמה אמרו בכ"ט באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא י"ט וכו': ותיפוק ליה דבעינן למעבד הכירא בחדש יישן ועוד קאמר חדא דבעינן למיעבד הכירא בחדש יישן ועוד מפני שהוא י"ט ואי אפשר לעשר בי"ט [ל] משום סקרתא: ר"מ אומר באחד באלול ר"ה למעשר בהמה בן עזאי אומר וכו': [מ] תניא אמר בן עזאי הואיל והללו אומרים כך והללו אומרים כך האלולין מתעשרין לעצמן וליחזי טעמיה דמאן מסתבר וכי תימא [נ] לא מצי קאי אטעמייהו והתניא בן עזאי אומר כל חכמי ישראל דומין עלי [ס] בקליפת השום חוץ מן הקרח הזה א"ר יוחנן מפי השמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי תניא [ע] [פ] באיזה צד אמר בן עזאי האלולים מתעשרין לעצמן נולדו לו ה' באב וה' באלול אין מצטרפין ה' באלול וה' בתשרי אין מצטרפין ה' בתשרי וה' באב מצטרפין פשיטא מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים מפסקי גרנות קמ"ל כדתנן חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה אין מצטרפין חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין אמר רבא לדברי בן עזאי נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול וחמשה בתשרי בונים לדיר להתעשר ונוטל

כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים ואע"ג דתנן [ב] עד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט ניחא ליה [ג] [ד] דליתעביד מצוה בממונה והדר לזבון וליכול ואמאי קרי ליה גורן דטבלה כגורן [ה] וכמה פרס פירש ר' יוסי בר' יהודה אין פרס פחות מט"ו יום מאי משמע א"ר אבהו פרוס פלגא פלגא דמאי פלגא דהלכות פסח כי הא [ו] דתניא [ז] שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום [ח] רשב"ג אומר שתי שבתות: בן עזאי אומר בכ"ט באדר בא' בסיון: במאי קמיפלגי ר"ע ובן עזאי ר"ע סבר אדר הסמוך לניסן זימנין מלא וזימנין חסר זימנין דמיקלע ביום ל' וזימנין דמיקלע בכ"ט ומשום הכי לא קביע ליה זמן ובן עזאי סבר [ט] אדר הסמוך לניסן לעולם חסר הילכך קביע ליה זמן בכ"ט באדר באחד בסיון אייתי דלא נפישי אי אמרת ליקדים ליעשר עד דמטי רגל שלמי להו: בכ"ט באב וכו': בן עזאי לטעמיה דאמר האלולין מתעשרין בפני עצמן ולעיל מיניה ביום ל' זימנין דמחסרי ליה לאב ובעינן למיעבד הכירא בחדש יישן: ר' אלעזר ור"ש אומרים באחד בניסן בא' בסיון וכו': בא' בניסן כרשב"ג [י] דאמר ב' שבתות בא' בסיון דראמרן בכ"ט באלול רבי אלעזר ור' שמעון לטעמייהו [כ] דאמרי בא' בתשרי ר"ה למעשר בהמה: ולמה אמרו בכ"ט באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא י"ט וכו': ותיפוק ליה דבעינן למעבד הכירא בחדש יישן ועוד קאמר חדא דבעינן למיעבד הכירא בחדש יישן ועוד מפני שהוא י"ט ואי אפשר לעשר בי"ט [ל] משום סקרתא: ר"מ אומר באחד באלול ר"ה למעשר בהמה בן עזאי אומר וכו': [מ] תניא אמר בן עזאי הואיל והללו אומרים כך והללו אומרים כך האלולין מתעשרין לעצמן וליחזי טעמיה דמאן מסתבר וכי תימא [נ] לא מצי קאי אטעמייהו והתניא בן עזאי אומר כל חכמי ישראל דומין עלי [ס] בקליפת השום חוץ מן הקרח הזה א"ר יוחנן מפי השמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי תניא [ע] [פ] באיזה צד אמר בן עזאי האלולים מתעשרין לעצמן נולדו לו ה' באב וה' באלול אין מצטרפין ה' באלול וה' בתשרי אין מצטרפין ה' בתשרי וה' באב מצטרפין פשיטא מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים מפסקי גרנות קמ"ל כדתנן חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה אין מצטרפין חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין אמר רבא לדברי בן עזאי נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול וחמשה בתשרי בונים לדיר להתעשר ונוטל

ניחא ליה לאניש דליעביד מצוה בממוניה. מע"ג דלפני [ו] הזמן יכול לעשר ולשמוט ולמכור כיון שקבעו חכמים זמן דרך הוא [ו] להמתין עוד ולעשר הכל ביחד: **ואי אפשר לעשר ביו"ט משום סקרתא.** [ז] (ופ"ת) מיפוק ליה משום לתיי שמא יבא להקדישו להקיישו גזירה דהיינו גזירה גופה לא לסמוך להקדים ביו"ט [ח] מדרבנן [ט] כדלמדינן התם (ביצה דף לו:) לתיי רוכבין ע"ג בהמה ומפרש טעמא שמא יגיח חוץ לתחום וקמ"ל ש"מ תחומין דאורייתא [י] לא גזירה שמא יתחוך זמורה ועוד מני למימר לתפילו להקדישו היה יכול ביו"ט [כ] משום שלמי שמחה כדלמר פ' שור [ל] (שבת דף קמח:) מקדים מלם פסחו בשבת ותגיגתו ברגל ומיהו הא [מ] דלמר התם וכריס מ) (תמיד נשחט) [נ] היינו דוקא מוכות הקבוע להם זמן אבל אין קבוע להם זמן מין מקדימין ולא מסתבר שיהא מעשר כחוכות הקבוע להן זמן [נ] כדילרין להו לשלמי שמחה דלא"כ נדרים ונדבות נמי שהרי יוכיחו בנדרים ונדבות משום שלמי שמחה דלמר בפ"ק [ס] (ד' ו:) ומ"מ כלן מסתמא לא שייכי הכי שיהוי דניחוי"ט של ר"ם קיימי ור"ל כיון דעשירי מלילו להו לשלמי שמחה דלא"כ נדרים ונדבות שלמי שמחה דלמר בפ"ק [ע] (ד' ו:) שייך [פ] לאיסור סקרתא לא: [צ] מדרבנן דכה"ג אמרינן התם בביצה גבי אין וכו' בהמה דמפרש טעמא: [ק] אלא גזירה כו' ועוד הוה מצי: [ר] בי"ט לצורך שלמי שמחה כי הוויא דאמר בפ' שואל: [ש] הא אמרינן התם: [ת] דהיינו דוקא חובות שקבוע להם זמן אבל שאין קבוע להם זמן התם תנן אין מקדישין: [א] זמן כשצריך להו: [ב] שייך לאסור: [ג] פ"ה דהיינו: [ד] וקשה לר"ת מי סני כו' שמזכיר אותו בלשון גנאי על שם קרחות דלשון גנאי הוא כדכתיב: [ה] אמר ליה ההוא מינא לר' יהושע מהכא כו' נתכוין ועוד מדקדק ר"ת מהא דאמרינן במס' מגילה: [ו] בתורה ובסוף ספרי תנא דארבעים שנה שימש ת"ח וכו' ומ' שנים פרנס ישראל וכל ימיו מאה ועשרים שנה דהשיב התם ד' חיו: [ז] שבוע אכתי לא: [ח] שכן הם סתם שנות חיי אדם: [ט] בהם שבעים שנה ואז: [י] ועוד דמסתבר שלא הוליד ממנה עד: [כ] סרי שנה: [ל] שנה כבר היה: [מ] מפרש דקרחה הוא שם אדם: [נ] טעם ולדעת דברי איזה כו' להזהיר לשון נבואה: [ס] לה וכן ההיא דנדיר פרק: [ע] דם האשה נמי מפי: [פ] ומיהו מ"מ קשה כאן דבפ"ק דר"ה דריש לקרא דכתיב עשר: [צ] דגן ד"מ סבר בא' באלול דמה מעשר כו' ור"א ור"ש סברי דמה מעשר: [ק] השמורה דחגי וזכריה:

מפי חגי זכריה ומלאכי ומיהו קשה [ק] מהא דלריש בפ"ק דר"ה (דף ח.) [ר] מקדש עבר מעשר מקדש בהמה למעשר דגן [ש] ר"מ סבר בא' באלול מה מעשר דגן שמוך לגמרו עשורו כו' ר"ש ור"ש סברי מה מעשר דגן ר"ה שלו מעשר כו' וי"ל לפ"ש כיון דהכך דרשות מפי השמועה [ת] חגי וזכריה ומלאכי לא היה יכול לגזר חיזק עיקר: ונוטל

כדי שתהא בהמה מצויה. [ג] כלומר לתין גורן מעשר בהמה עד פרוס הרגלים ומשהי ליגמי בהמתן עד לומו זמן דלא לשחטינהו עד שיעשרם בזמן הגורן שהוא שמוך לרגל ונמלא שיהו בהמות מלויות לעולי רגלים ליקח מהן בין לתילה בין לקרבנות וא"ג דתנן [ד] לתיעבד: **דטבלה כגורן.** מדרבנן כלאמרן בפתני' דמפלגיע הגורן לג יאכול עד שיעשר:

פרוס. כמו פרוסה: [ה] יו"ט. ופלגא דרי ט"ו יום: [ו] (ג) [ס] **וכן עזאי.** נמי סבר דזמן הגורן הוי בפרוס [ז] המג ט"ו ימים קודם למיום כ"ט דלדר מי מרכיעב דיעכן דרי ט"ו: **זימנין דמיקלע ביום ל'.** כי הוי לדר מלא: **לא קביע ליה זמן.** בתחי יום של לדר ליירי: **דלא נפישי.** בהמות דגולדו מפרוס לפסח עד לומו זמן להכי לא מקדיש ומעשר ט"ו ימים קודם לפסח כרגל כבפ"ק ומקשה הרמלגיס **דאי אמרת ליקדש ליזדבנו וליכלו כולהו בהמותן:** **כפני עלמן.** ולא עם לומן שגולדו קודם לגול ולכאי לי הוה מלחר שגל לעשר [ד] עי יום לחמרון של גול לחמר שגל בפרוס החג ט"ו ימים לחי לעבדוני הגהו לחלול והגהו לחב בהללי ומקשה לעשר המדש על היען הילכך מקדיש ומעשר הגהו לקין ביום לחמרון של חב ומקוה לב לכל כמה דמלקיע לקרוני גרגל כי היכי דלא ליעלמו קודם שנדיען: **ביום ל'.** של חב: **ובעינן היכירא.** דנקי לליכא למימר לליתו לעשוני הגהו לחלול והגהו לחב בהללי משום דלחכני הוו לומן של גול מחוסרי ומשום דלחכני הוו לשלן של גול הוה היכירא בעינן למיעבד ללא ליתו לעשוני היום ולמחר מלא ויען בהללי מלא לחלול ומלא של גול הוה ויען אב נמי מעשרינן הגהו לחב בהללי ולהכי לא מלי לחלול כלל ולפלגי ביום ל': **כרשב"ג דאמר.** בהלכות הפסח שתי שבתות קודם ומזומן זמן נמי מעשרינן: **ולהכא** מנלי ליה להו פרוס: **נאחד בשבתי וכו'.** ולהכי לא מלי לחמרוי מלעשר טפי מיום לחמרון של גול דבעינן היכירא בין מלא ליען. ומפ"ק ר"ה (דף ח.) מפרש טעמייהו דר' לעזר ור"ש ועמ"ש ר"ה למעשר בהמה: **סקרתא.** פלגא"ע ר"מ ר"ש ור"ש לעזר ור"ש **כולהו סבירא להו** דלא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **ר"מ אומר באחד באלול ר"ה למעשר בהמה.** [ל] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **בן עזאי אומר וכו'.** [מ] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **תניא אמר בן עזאי הואיל והללו אומרים כך והללו אומרים כך.** [נ] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **לא מצי קאי אטעמייהו.** [ס] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **בקליפת השום חוץ מן הקרח הזה.** [ע] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **באיזה צד אמר בן עזאי האלולים מתעשרין לעצמן.** [פ] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **נולדו לו ה' באב וה' באלול.** [צ] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **אין מצטרפין ה' באלול וה' בתשרי.** [ק] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **אין מצטרפין ה' בתשרי וה' באב.** [ר] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **מצטרפין פשיטא מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים מפסקי גרנות קמ"ל כדתנן חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה אין מצטרפין חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין אמר רבא לדברי בן עזאי נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול וחמשה בתשרי בונים לדיר להתעשר ונוטל.** [ש] ולא מלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא: **פסקי גרנות.** נלן עמ"ש לסכת פ"ג ג' גרנות בין מסרי לגב כגן: **ניחו לו ה' דאב וה' דאלול וה' דתשרי וכו'.**(ו)ולפי לית ליה ה' דאב וה' דאלול ולא מלי למימרן דמשום דמלי לחלול ולא לעבד בי"ט משום סקרתא ומומר הכי זה מעשר דגן

מוסף רש"י

משום סקרתא. שנוכעו, דמגן משום סקרתא (לקמן ע"ב) חיוהל בעשירי סוקרו בסיקרא ומומר הכי זה מעשר דגן (תגיגה ח).

רבינו גרשום

כדי שתהא בהמה מצויה. לקנות לעולי רגלים דאחר שעישרום מוכרין אותן: ואע"ג דתנן עד שלא הגיע כו'. אפילו הכי משהי להו לגורן ומעשרן דניחא ליה לאניש דליעבד מצוה דמעשרין לאניש והדר מזבין להו: דטבלן בגורן. בטבל של דגן מדרבנן ולא מדאוריימא: פרוס פלגא. כדאמר כמה ישהה בבית המנוגע בבדי אכילת פרס וההוא פרס הוי פלגא כדאמרינן חצית לביית המנוגע: זמנין דמקלע הגורן ביום שלשים של אדר כשהוא מלא דאכתי הוו ט"ו יום לפסח וזימנין דמקלע בכ"ט באדר כשהוא חסר משום הכי לא קבע ליה זמן רבי עקיבא: בכ"ט באדר ובאחד בסיון: מאי שנא דבן עזאי לא יהיב פרוס לעצרת ט"ו ימים אלא ה' יום איידי דלא נפישי הני דילדי בקיטי אי אמרת ליקדום למעשר ליעשרינהו ט"ו יום קודם שלמי להו קמי רגל דמיתאכלי ולא תהא בהמה מצויה לעולי רגלי: בעצרת: בן עזאי לטעמיה. כדאמר לקמן במתני' האלולים מתעשרין לעצמן: זימנין דמחסרי לאב. והוי ביום שלשים ר"ח אלול ואי הוי מעשרינהו ביום שלשים לא יהוי הכיכרא בין חדש ליישן דהשתא נמי הוי זמן דחדש לעשורי: דאמר. ב' שבתות דהוי י"ד יום קמי פסח: ואם שחט פטור. דלא הוי טבל מדאורייתא: הואיל והללו אומרים כך. רבי אלעזר ורבי ר"ח למעשר בהמה ור' מאיר אמר באחד באלול. משום הכי אמינא דהאלולים יתעשרו לעצמן משפיקא דלא ידעינן כמאן כו': כקליפת השום שהוא קל: חוץ מן הקרח הזה. היינו ר' עקיבא דריבי יהושע בן קרחה היינו בנו של ר' עקיבא. כדגרס' התם (שבועות ו.) א"ל ר' יהושע בנו של ר' עקיבא לר' עקיבא. למ"ה: מפי חגי זכריה ומלאכי מאמרוה. הני תנאי והוי כנבואה הילכך לא מצי קאי אטעמיה: חמשה בתשרי וחמשה באב הבא מיצטרפין: פשיטא. דלבן עזאי לא מיצטרפין אלולים: מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים. ראשי שנים דאין מעשרין מחדש על חישן לכך הכניסו מפסקי גרנות דהנך חמשה דתשרי וחמשה דאב דיש ביניהן גרנות של מעשר אימא לא ליצטרפו קמ"ל דמצטרפי כדתנן חמשה כו':